

POSTANOWIENIE

Dnia 24 listopada 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Strus (przewodniczący)

SSN Teresa Bielska-Sobkowicz

SSN Antoni Górski (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku J. B.

przy uczestnictwie nieznanymi z miejsca pobytu M. D., D. z B. S., D. vel D. z B. B., S. (S.) B., I. vel I. z B. W., Z. z B. H. działających przez kuratora J. B. o zasiedzenie - przemilczenie, po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 24 listopada 2005 r., kasacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 grudnia 2004 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

W nieruchomościach obejmujących działki:

- nr (...)1 przy ul. S., objętej lwh. gm. K. obecnie Kw nr (...),

- nr (...)0 obr. 13, objętej Kw nr (...) (dawna lwh. (...)8),

- nr (...)11, objętej lwh. (...)2 oraz lwh. (...)0 gm. K.,

mają swoje udziały, wpisane we właściwych księgach wieczystych, nieznanymi z miejsca pobytu uczestnicy postępowania M. D., D. z B. S., D. vel D. z B. B., S. vel S. B., I. vel I. z B. W. i Z. z B. H., reprezentowani przez kuratora adw. J. B.

Wnioskodawca J. B. wnosił o stwierdzenie, że M. B. i J. B. nabyli z dniem 27 grudnia 1955 r. na podstawie art. 36 ustawy z dnia 6 maja 1945 r. o majątkach

opuszczonych i porzuconych (Dz. U. Nr 17, poz. 97, ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, po połowie, udziały należące do tych uczestników postępowania.

Sąd Rejonowy postanowieniem z dnia 14 maja 2004 r. oddalił wniosek. Sąd ten ustalił, że na podstawie postanowienia Sądu Grodzkiego w K. z dnia 3 listopada 1945 r. II 4 CO (...), wydanego na podstawie art. 31 ustawy, zaopatrzonego klauzulą wykonalności z dnia 27 grudnia 1945 r., przywrócone zostało posiadanie przedmiotowych nieruchomości na rzecz M. B. i J. B. Jednakże osoby te nie nabyły własności tych nieruchomości na podstawie art. 36 ust. 1 ustawy, gdyż wnioskodawca nie wykazał, że były one posiadaczami tych nieruchomości w okresie 10 lat, o jakim mowa w tym przepisie ustawy.

Apelacja wnioskodawcy od tego orzeczenia została oddalona postanowieniem Sądu Okręgowego w K. z dnia 15 grudnia 2004 r. Sąd ten uznał wprawdzie za błędny pogląd prawny Sądu Rejonowego, że przesłanką nabycia własności na podstawie art. 36 ustawy jest samoistne posiadanie nieruchomości przez okres 10 lat przez osoby na rzecz których nastąpiło przywrócenie posiadania opuszczonych nieruchomości, jednakże, mimo to, doszedł do wniosku, że samo rozstrzygnięcie oddalające wniosek ostatecznie odpowiada prawu. Zdaniem Sądu Okręgowego, wbrew obowiązki wynikającemu z art. 6 k.c., wnioskodawca nie wykazał bowiem, że M. i J. B. należeli do kręgu osób wymienionych w art. 20 ustawy, a następnie w art. 16 dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz. U. Nr 13, poz. 87, ze zm.), zwanego dalej „dekretem” – „uprawnionych do przywrócenia im posiadania nieruchomości w zakresie udziału uczestników, mogących nabyć własność ich udziałów na podstawie art. 33 ust. 1 dekretu z upływem 10 – letniego przedawnienia (zasiedzenia) liczonego od daty uprawomocnienia się postanowienia o przywróceniu posiadania”.

Postanowienie Sądu Okręgowego zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy kasacją, zarzucając naruszenie art. 19, art. 20, art. 22, art. 35 i art. 36 ustawy. Zaznaczył przy tym, że gdyby przyjąć, iż do regulacji prawnej przedmiotowych nieruchomości przepisy tej ustawy nie mają zastosowania, lecz przepisy dekretu, zarzucił naruszenie art. 15, art. 16, art. 18, art. 32 i art. 33 dekretu, a także art. 6 k.c. Na tej podstawie wniósł o zmianę orzeczeń Sądów obu instancji przez uwzględnienie wniosku, ewentualnie o ich uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jest rzeczą bezsporną, że przywrócenie posiadania przedmiotowych nieruchomości na rzecz M. i J. B. nastąpiło pod rządami ustawy z dnia 6 maja 1945 r. Skoro zaś wydany w dniu 8 marca 1946 r. dekret nie stanowił inaczej, do skutków prawnych postanowienia sądu o przywróceniu posiadania stosuje się przepisy ustawy. Kwestia ta w rozpoznawanej sprawie pozostaje o tyle bez znaczenia, że oba te akty prawne przewidują nabycie własności przez posiadaczy na rzecz których przywrócono posiadanie w drodze tzw. przemilczenia, z upływem 10 lat od daty uprawomocnienia się postanowienia w przedmiocie przywrócenia posiadania (art. 35 ust.1 ustawy i art. 33 ust.1 i 2 dekretu). W niniejszej sprawie należy zatem przyjąć, że bieg tego terminu rozpoczął się w dniu 27 grudnia 1945 r.

Skarżący ma rację, iż Sąd Okręgowy bezpodstawnie zakwestionował legitymację J. B. i M. B. z art. 20 ustawy do wystąpienia w 1945 r. z wnioskiem o przywrócenie na ich rzecz posiadania spornych nieruchomości. Oznacza to bowiem zakwestionowanie merytorycznej trafności prawomocnego orzeczenia Sądu Grodzkiego w K. z dnia 3 listopada 1945 r., co jest niedopuszczalne. Zgodnie z treścią tego orzeczenia przywrócenie przedmiotowych nieruchomości, jako opuszczonych, nastąpiło na rzecz J. i M. B. i jest to wiążące dla Sądów w niniejszej sprawie (art. 365 k.p.c.).

Stosownie do treści art. 36 ust. 1 ustawy osoby, którym przywrócono posiadanie, nabywają tytuł własności majątku przez przedawnienie (zasiedzenie) 10 – letnie, licząc od daty uprawomocnienia się postanowienia o przywróceniu posiadania. Z woli ustawodawcy bieg tego terminu na ich rzecz rozpoczyna się z tą datą niezależnie od tego, czy osoby faktycznie przejęły w posiadanie nieruchomość opisaną w postanowieniu (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 1959 r., IV CO 3/59, OSNCK 1961, nr 1, poz. 10). Inną kwestią jest to, w jakich udziałach nastąpi nabycie przez te osoby własności nieruchomości na skutek upływu okresu przemilczenia. Jest bowiem rzeczą oczywistą, że tą drogą nie mógł zostać nabyty ewentualny udział w przedmiotowych nieruchomościach należący do J. czy M. B., gdyż właściciel nie może nabyć tytułu do tej części, do której ten tytuł już mu przysługuje. Jeżeli zastrzeżenie Sądu Okręgowego co do zasadności wniosku rozumieć w takim kontekście, to trzeba temu przyznać rację. W takim razie jednak Sąd ten powinien był ustalić która z osób, na rzecz których nastąpiło przywrócenie posiadania w 1945 r. i w jakich częściach była w tamtym czasie ich współwłaścicielem i te części wyłączyć ze skutków prawnych działania instytucji przemilczenia z art. 36 ust. 1 ustawy, gdyż skutki te rozciągają się tylko na udziały pozostałych współwłaścicieli, nie wymienionych w

postanowieniu o przywróceniu posiadania. Nie dokonując tych ustaleń Sąd Okręgowy w istocie uchylił się od rozpoznania meritum sprawy, co uzasadnia uwzględnienie kasacji (art. 393¹³ w zw. z art. 108 § 2 k.p.c.).